
Sprawozdanie ze spotkań roboczych poświęconych problematyce badań życia literackiego.

Biuletyn Polonistyczny 15/46, 97-100

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIE ZE SPOTKAŃ ROBOCZYCH
POŚWIĘCONYCH PROBLEMATYCE BADAŃ
ŻYCIA LITERACKIEGO
(Łódź, 24—25 kwietnia i 28 czerwca 1972)

I. W dniach 24 i 25 kwietnia 1972 r. odbyło się w Łodzi pierwsze spotkanie poświęcone problematyce badań polskiego życia literackiego, zorganizowane przez Komitet Nauk o Literaturze PAN, Instytut Badań Literackich PAN oraz Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Łódzkiego. Spotkaniu przewodniczył prof. Zdzisław S k w a r c z y ń s k i. Wzięli w nim udział przedstawiciele IBL oraz następujących ośrodków polonistycznych: Gdańska, Kalisza, Katowic, Krakowa (UJ, WSP), Lublina (KUL), Łodzi, Torunia, Warszawy i Wrocławia.

Celem spotkania było uzgodnienie i zaprojektowanie podstawowych założeń ogólnopolskiego planu badań zjawisk życia literackiego ostatnich osiemdziesięciu lat (od r. 1890 do dnia dzisiejszego) w aspekcie metodologicznym (teoretycznym) i dokumentacyjnym.

Na wstępie doc. Zbigniew G o l i ń s k i (IBL) poinformował o dotychczasowych przygotowaniach zmierzających do koordynacji podjętych już i planowanych prac naukowych w tym zakresie. Wygłoszone następnie - podczas dwudniowych obrad - referaty podzielić można na trzy grupy problemowe. Do pierwszej zaliczyć trzeba referaty o charakterze metodologicznym, jak przede wszystkim referat prof. Stefana Ż ó ł k i e w s k i e g o (IBL): "O badaniu dynamiki kultury literackiej" oraz wystąpienie doc. Mariana S t ę p n i a (UJ), który na podstawie analizy kilku książek na ten temat zwrócił uwagę na różny zakres uwzględnianych materiałów, a w konsekwencji - na różne pojmowanie pojęcia "życia literackiego" i sformułował pytanie: "jak pisać o życiu literackim?". Referat prof. Żółkiewskiego był właśnie próbą odpowiedzi na to pytanie, sformułowania celu planowanych badań i ustalenia - w oparciu o teorię procesu komunikacji literackiej - przedmiotu badań i ich zakresu. Wprowadzając pojęcie wiedzy o kulturze literackiej prof. Żółkiewski zintegrował na bazie semiotycznej teorii kultury rozbieżne dotychczas kierunki i metody oraz usystematyzował bardzo różne elementy badanych zjawisk.

Podczas gdy referat ten sformułował t e o r e t y c z n e podstawy planowanych badań, próbą wypracowania metody p r a k t y c z n e j w zakresie dokumentacyjnym projektowanych poszukiwań był przedstawiony przez dra Janusza S t r a d e c k i e g o (IBL): "Projekt schematu działów dokumentacji życia literackiego i kultury literackiej w Polsce w latach 1890-1970".

Do grupy drugiej zaliczyć można referaty planujące i formułujące zadania badawcze w zakresie dziejów życia literackiego w przekroju historycznym, omawiające problemy kultury literackiej poszczególnych epok historycznych. I tak, życiu literackiemu okresu pozytywizmu poświęcony był referat doc. Stanisława F r y b e s a (UW), Młodej Polsce - doc. Tomasza W e i s s a (UJ), dwudziestolecia międzywojennemu - dra Stanisława J a w o r s k i e g o (UJ), okresowi II wojny światowej - dr Jadwigi C z a c h o w s k i e j (IBL). Autorzy starali się sformułować zadania badawcze dotyczące danej epoki, z uwzględnieniem problemów jej specyfiki i dynamiki rozwojowej. Próbowali też wskazywać odpowiednie zespoły źródeł.

Do grupy trzeciej zaliczyć można referaty prezentujące dotychczasowe osiągnięcia w zakresie badań nad problematyką poszczególnych regionów. W grupie tej wypadnie wyodrębnić referat ogólnometodyczny doc. Stanisława P i e t r a s z k i (UWr): "Nowe zróżnicowania regionalne w kulturze współczesnej" oraz dwa referaty związane z rozwojem łódzkich badań regionalnych: doc. Heleny K a r w a c k i e j (UŁ): "Właściwości życia literackiego na przełomie XIX i XX w. w Łodzi", i prof. Zdzisława S k w a r c z y ń s k i e g o (UŁ): "O literackich badaniach regionalnych w Łodzi". Ponadto próbę prezentacji osiągnięć regionu śląskiego podjął referat doc. Adama J a r o s z a (UŚl.), a wielkopolskiego - mgr Krystyny S r o c z y ń s k i e j (UAM). Regionu Wielkopolski dotyczył również referat mgr Krystyny L a s k o w i c z (UAM), prezentujący badania nad historią działu literackiego Polskiego Radia w Poznaniu.

Dyskusja wykazała zgodność stanowisk w rozpoznaniu zadań nauki w zakresie planowanych badań, znaczną zbieżność poglądów na zakres oraz repertuar problemów i kierunek poszukiwań. Ujawniła zarazem pewne różnice postaw metodologicznych (dyskutowa-

ny np. przez prof. Z. Skwarczyńskiego i dr J. Kamionkową - problem przydatności semiotycznej teorii kultury w interpretacji faktów stanowiących o kulturze literackiej) oraz pewne różnice poglądów na technikę planowanych opracowań (badania "poprzez epoki" czy "poprzez regiony", forma kroniki-kalendarium czy opracowania problemowe).

Przedmiotem szczególnej uwagi stała się pilna potrzeba uporządkowania, inwentaryzacji i zabezpieczenia materiałów źródłowych (referat dra Jerzego T y n e c k i e g o z UŁ). Postulowano zorganizowanie szybkiej informacji o pracach prowadzonych w poszczególnych ośrodkach celem koordynacji poczynań. Na zakończenie obrad doc. Zbigniew G o l i ń s k i przedstawił sugestię w zakresie zaplanowania wytycznych problemowych i zorganizowania instytucjonalnego przyszłych badań międzyuczelnianych kierowanych przez Komitet Nauk o Literaturze PAN przy współpracy IBL.

II. Druga konferencja organizacyjna odbyła się 28 czerwca 1972 r. Przedstawiciele poszczególnych ośrodków zadeklarowali gotowość opracowania następujących obszarów problematyki:

1. Warszawa, UW (doc. S. Frybes) - kronika życia literackiego Warszawy i zaboru rosyjskiego lat 1864-1890.

2. Warszawa, IBL (prof. S. Żółkiewski) - życie literackie okresu II wojny światowej (1939-1944); kronika życia literackiego lat 1945-1969; wybrane problemy życia literackiego lat 1918-1939 (cenzura, instytucje, problemy recepcji, grupy literackie, relacje pamiętnikarskie, powieść odcinkowa i brukowa); słownik encyklopedyczny literatury i życia literackiego XX w.; czasopisma literackie; teoria i metodologia badania życia literackiego i socjologii literatury.

3. Kraków, UJ (doc. T. Weiss) - kronika życia literackiego 1890-1918 (w skali Polski pd.); w dalszym planie ewentualnie lata 1918-1939.

4. Poznań, UAM (prof. J. Maciejewski) - zagadnienia teatru poznańskiego 1875-1970 oraz czasopiśmiennictwa lat 1918-1939.

5. Lublin, UMCS (dr K. Dmitruk) - praca indywidualna na temat: "Dynamika przeobrażeń ośrodka literackiego na przykładzie Lublina w latach 1918-1939" i ewentualnie dalsze prace nad życiem literackim Lublina i mniejszych ośrodków lokalnych (Zamość, Puławy).

6. Gdańsk - piśmiennictwo Pomorza Gdańskiego, Warmii i Mazur w II połowie XIX w. i po r. 1945.

7. Katowice - życie literackie Górnego Śląska w latach 1890-1923.

8. Toruń - życie literackie woj. bydgoskiego w latach 1920-1970 (z wyłączeniem okresu 1939-1945).

9. Wrocław, UWr. (prof. B.Zakrzewski) - obraz życia literackiego i kulturalnego Śląska w latach 1945-1965 oraz wybrane problemy badań nad literaturą ludową (folklor miejski, robotniczy itp.).

10. Łódź, UŁ (prof. Z.Skwarczyński) - życie literackie w Łodzi i regionie łódzkim.

W dyskusji przyjęto szereg wniosków organizacyjnych oraz postulatów dotyczących sposobu opracowywania przygotowywanych prac. Zaplanowano przygotowanie kwestionariuszy dotyczących opracowań problemowych instytucji życia literackiego oraz grup literackich (dr Janusz Stradecki) oraz kwestionariuszy zmierzających do stworzenia ujęcia "kronikarskiego" (doc.S.Frybes). Przyjęto również wnioski o konieczności opracowania bibliografii opublikowanych i przygotowywanych prac z zakresu życia literackiego, którą należy ogłosić w "Biuletynie Polonistycznym".

Obszerne sprawozdanie z obu spotkań ukaże się w "Pamiętniku Literackim" w r. 1973.

Dr Janusz Stradecki
Instytut Badań Literackich

70 LAT „PAMIĘTNIKA LITERACKIEGO”

Założony w roku 1902, "Pamiętnik Literacki", najstarsze pismo poświęcone historii i krytyce literatury polskiej, obchodzi w roku bieżącym 70-lecie swego istnienia.

Jest to więc niewątpliwie okazja do poświęcenia "Pamiętnikowi" chwili uwagi i do udzielenia na łamach "Biuletynu Polonistycznego" miejsca na krótkie chociaż przypomnienie minionego 70-lecia. Aby się jednak nie powtarzać, nie będziemy powracali do lat wcześniejszych, lecz odeślemy zainteresowanych Czytelników do skrótowego przeglądu dziejów PL, obejmującego lata